

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. XVIII. De Matrimonii dissolutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Quinta, sumpta ex notorietate Adulterii ab altero Conjugum commissi, non ubique admittitur; multa enim sunt Loca, in quibus illa non dispensat à petendâ separatione, & probandâ notorietate. *Sexta & Septima*, quæ respiciunt casus, in quibus Pars requisita non potest reverti, absque periculo, ne malè afficiatur, justæ sunt, & ferunt, Actorem teneri ad dandum fidejussorem securitatis; verùm, si savitia tanta sit, ut cautio non sufficiat, non oportet jubere reunionem.

QUÆST. II. Responso ad hanc Quæstionem, quæ loquitur de hujus Actionis Judice, non est sufficiens; quippè quæ Jurisdictionem soli Episcopo attribuat. In quibusdam casibus pertinent quoque ad Magistratum: nempe, quoties separatio Corporis separationem Bonorum trahit.

QUÆST. III. Adjuncta respicientis REG. I. loquitur de Probatione; generatim dicere debuisset, Actori probationis onus incumbere, nisi, agatur de Impotentia manifestâ Rei; quo in casu, hic contrarium probare tenetur. *Secunda* indicat, nonnullas à probationibus, quæ in casibus matrimonialibus adhibentur; admittitur testimonium Cognatorum, cum non est suspectum: ea non loquitur de visitatione Partium in casu Impotentia, nec de purgatione, quæ pariter admittuntur. *Tertia* loquitur de Impedimento prohibitivo, nempe de Matrimonii interdicto ineundi, pendente Lite circa prius Matrimonium: hæc non respicit Actionem in adhesionem, sed Actionem ad dissolutionem. *Quarta* de Juramento securitatis à Marito, qui recipit eam, quam dimiserat, de qua dictum fuit supra.

QUÆST. IV. *Regula I.* non convenit Argumento; nam hic de Actione in adhesionem agitur; ea autem, de Actione ad dissolutionem loquitur: præterea, quoties unus ex Conjugatis alteri se rursus uniri postulat, petit consequenter, se in possessionem suam redintegrari. *Cap. II. de Sponsal.* laudatum in REG. II. respicit casum, in quo Pater detinet uxores Liberorum suorum, eosque invicem frui prohibet.

OBSERVATIONES in CAP. XVIII. de MATRIMONII DISSOLUTIONE.

Autor miscet id, quod respicit Matrimonii dissolutionem, cum iis, quæ respiciunt cohabitationem; quarum rerum alia non habet locum, nisi in casu nullitatis; alia respicit casum discordiæ inter Conjugatos. Hæc duo valdè discrepantia, separari debuissent, & jungi nequeant sine confusione. Cause dissolutionis Matrimonium præcedunt (exceptâ Professione Religiosâ, quæ aliquandò sequitur Matrimonium non consummatum, illudque irritat) & nihil aliud sunt, quam Impedimenta dirimentia, de quibus actum fuit CAP. XIII. XIV. & totidem sunt, quot ejusmodi Impedimenta: Cause separationis, Matrimonium sequuntur, suntque, ut plurimum, Adulterium, Hæresis, Sollicitatio ad Crimen, Sevitiæ.

REG. III. *Cap. XVI.* quæ continet casus à redditione officii exceptos, hic suam applicationem habet; quippè, qui totidem sint cause separationis à thoro. Idem est de CAP. XVII. *Caus. I.* ibi sunt *Exceptiones VII.* quæ Argumento accommodari queunt, quæ in re habemus exemplum repetitionum non necessariorum; nam sufficiebat dicere, Exceptiones in locis laudatis memoratas, continere causas separationis, de quâ hic agendum erat, & illuc remittere. Plura similia exempla præbet id, quod dicit, de causis sumptis ex Impedimentis; circa quas satis fuisset observare, Matrimonium sæpè dissolvi horum Impedimentorum ratione, verùm ejusmodi dissolutionem speciosam esse duntaxat, & realiter nihil aliud esse, quam declarationem, nullum fuisse Matrimonium; & remittere ad ea, quæ dixerat circa hæc Impedimenta. Reducendo itaque dispositionem ad

Tom. I.

causas veræ dissolutionis, & causas separationis à thoro, exordiri debuisset à morte, quæ dissolvit Matrimonium, sive consummatum sive non; tùm loqui de Professione Religiosâ, quæ solvit Matrimonium non consummatum; & observare, nullas esse alias veræ dissolutionis causas, quam has duas; sic multas repetitiones vitavisset: indè transiens ad causas separationis, atque ab Adulterio, earum præcipuâ, incipiens, ut factò opus est, colligere debuisset casus, in quibus effectum hunc parit: deindè casus, in quibus eum non habet: idem perficere debuisset circa reliquas causas, secernendo veras à falsis, & utraque ex ordine colligendo; cum id promiscuè fieri nequeat sine confusione.

Quod de Hæresi dicit *n. 4.* extenditur ad Apostasiam: ratio est eadem, illaque est causa separationis, non dissolutionis. *n. 5.* falsum est, Parricidium esse causam separationis. Quod dicit *n. 6.* de Voto, quod Matrimonium præcessit, pertinet ad Impedimenta; & quod adjicit de Voto subsequente, est in REG. V. *Cap. VI.* Divortium annumerare non debuisset causis particularibus separationis; nihil enim aliud est, quam separatio, & locum habet in unoquoque casu separationis.

Num. 1. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 19. 23. falsæ cause sumptæ ex abjuratione Matrimonii, lite circa statum unius è Conjugibus, Servitute subsequente, Exilio, Relegatione, longâ Absentiâ, Impotentia subsequente, Furore, Infirmirate, Penitentia publicâ alterutri impositâ, Matrimonio subsequente boni finis gratiâ, quilibet is fuerit.

Quod dicit de Impotentia antecedente, Argumento alienum est, insufficientis & parùm accuratum: dividere oportebat Impotentiam in antecedentem, & subsequentem; naturalem, & ex maleficio; manifestam, & dubiam; absolutam, & relativam: & annotare id, quod singulis speciebus peculiare est. Antecedens, annihilat Matrimonium; subsequens, nequidem separationis causa est: ea, quæ nascitur ex maleficio, semper relativa est, aut talis præsumitur: ideòque personæ separatæ, ad alias Nuptias transire possunt, sicut in alio quolibet Impotentia relativa casu. Quando Impotentia manifesta est, non statuitur cohabitatio triennalis: hæc necessaria non est, nisi cum Impotentia dubia est. Dubio locus est, quoad Impotentiam naturalem, & ex maleficio. Quoad relativam & absolutam, hæc ab omni prorsus Matrimonio excludit; undè fit, ut, si quis eorum, qui absolutè impotentes erant, aliud conjugium ineat, & Liberos procreet, hoc posterius nullum declaratur, & primum restituitur: Sententia erronea nullam in priore Matrimonio mutationem induxit.

Num. 16. ineptum erat collocare Sententiam inter causas particulares separationis; quippè, quæ unam ex iis semper supponat, & quoad singulas locum habeat, & si deficiat causa, Sententia iniqua est.

Num. 17. Sollicitatio ad crimen est justa separationis causa: propter hujus sollicitationis periculum, mutatio Religionis inter causas separationis ponitur.

Num. 18. falsum est, quòd, si Matrimonium perveniat ad statum, à quo incipere non potuisset, mutatio sit causa dissolutionis, aut separationis; nam constat 1. nullum ex Impedimentis, quæ obtitissent Matrimonio, si præcessissent, illud annihilare, si subsequantur; 2. multi sunt Casus, qui post Matrimonium obvenire possunt, & non sunt justa separationis cause, quamvis ab eo avertissent, si præcessissent; tales sunt ii, qui Sponsalia dissolvunt, Leprosus, Paralysus, Cæcitas, Surditas, Deformitas, Humores frigidi, Dementia.

Num. 20. respicit Impedimentum Vinculi, quod, si post Secundum Matrimonium certificetur, ejus nullitatem trahit, & proindè Argumento alienum est.

Ff 3

Num.

Num. 21. meram repetitionem continet & falsus est, si agatur de Impotentia relativâ, aut naturali, aut ex maleficio.

Num. 22. machinatio in vitam conjugis, ut plurimum, sequela est Adulterii, vel Cupiditatis immodicæ, alium sibi adfiscendi: idem de hoc casu est, ac de sollicitatione ad crimen, quæ est machinatio in vitam spirituales.

OBSERVATIONES in CAP. XIX. de Actione ad dissolutionem Matrimonii ejusque Accusatione.

Observare juvat in hoc Caput & in præcedens, quod, inter Christianos, Divortium Matrimonium dissolvens prohibeatur, iique hoc in Capite differant à Paganis, & Judæis, inter quos licitum erat. Divortium nuncupamus separationem Conjugum, quæ eos invicem colligatos relinquit. Ad hanc separationem justa causa requiritur, Ecclesiæque autoritas: alia sine alterâ non sufficit. Ecclesia Conjuges copulat; æquum est, ut illos dividat: unio justa est, & publica; oportet, ut separatio similis sit: talis esse nequit sine justa causa: Partes nequeunt esse Judices in suâ Causâ: oportet igitur, ut Judicem habeant, quod nemini magis, quam Ecclesiastico convenit. Præterea, causæ pleræque separationis, sunt crimina: putâ Hæresis, Adulterium, Discordia, Sævitiæ, Machinatio in vitam Conjugis: proinde separatio est poena: requiritur Ministerium alicujus, qui illam pronuntiet, aut declaret, eam in circumstantiis occurrentibus habere locum: notorietas à Judicis interventu dispensare non potest, quippè quæ probari debeat. Principia hæc necessaria sunt ad intelligenda hæc duo Capita, sed maxime postremum hoc.

Hic aliquot repetitiones occurrunt, & ordo negligitur in quibusdam Quæstionibus. Sponsalia quoque cum Matrimonio confunduntur, quamvis agatur solum de Matrimonio: confunditur etiam vera Matrimonii dissolutio, cum eâ, quæ speciosa est tantum, & cum simplici Conjugum separatione. Caput in QUÆSTIONIBUS IV. dividitur. *Quæst. I.* respicit causas Actionis, quæ sunt eadem, ac dissolutionis causæ; idem est, quoad exceptiones, ut fatetur Autor, ideoque remittit ad Caput præcedens, adjiciendo solum quasdam Exceptiones generales & communes. Prima est, si agatur de Matrimonio contrahendo; tunc enim Accusatio non habet locum, sed mera denunciatio. Verùm hæc Exceptio non convenit Argumento; nam hoc Caput, nec non præcedens, respiciunt Matrimonium contractum.

Secunda est, si Conjugum alter ab alio relictus fuerit; tunc enim restituendus est, priusquam discutatur causa, ob quam, separationem postulat; nisi 1. agatur de Cognatione, quam Desertor probare paratus sit, & præstet Juramentum de calumniâ. 2. Persona deserta Adulterium commiserit post separationem, quod in Jure confiteatur; sic enim juri suo renunciavit; 3. Nisi agatur de Matrimonio Infidelium, quorum, altero ad Fidem converso, alius cum ipso cohabitare recusat sine contumeliâ Creatoris; nam tunc Fidelis autoritate privatâ discedere potest.

Tertia est, si Reus sine culpâ suâ absit. Exponendo has Exceptiones, inseruimus Replicationes, quibus illæ evaserunt clariores.

Quæst. II. Ad quem pertineat jus accusandi Matrimonii? Respondetur: illud ad Cognatos potius, quam ad Extraneos pertinere: hæc eis prælatio debetur ratione specialis interesse ipsorum. Accusatio fit vulgò per denunciationem Impedimentorum, sive antè, sive post Matrimonium, quæ, ut plurimum, magis à Cognatis, quam ab Extraneis cognoscuntur. Accusatio locum habet solum, cum silent Partes, & in casibus nullitatis Matrimonii. Quoad causas separationis, ipsæ Partes se invicem accusant, cum earum præcipuè interfit.

REG. I. *Quæst. III.* respicientis Judicem, malè con-

cipitur: dicendum erat, in Judice requiri scientiam Canonum; non verò, peritos Canonistas esse Judices ejusmodi Causarum. De notitia Legum filet, putans, has Causas judicandas juxta Canones: quod falsum; cum contrarium agnoscant ipsi Canones: 2. restringi debet ad suum tenorem expressum, nempe Judicium hoc pertinere ad Episcopum, non verò ad Abbatem. Magistratus Politicus hoc jus ab Ecclesiâ vindicat, cum separatio Corporis inducit separationem Bonorum, quod vulgò fit, cum jungitur separationi habitationis, sæpè necessariæ, ad vitandos perniciosos effectus separationis Corporis statutæ in Jure.

Quæst. IV. respiciens accessoria Actionis, & probationem ejus, nihil ferè novi continet. Facta videtur ad majorem explicationem.

REG. VI. conjungenda erat REG. II. Ambæ respiciunt probationes Impotentia.

REG. III. IV. VII. pertinent ad probationes Cognationis; earum doctrina ad alias Cognationis species extenditur. *Quinque* Exceptiones REG. IV. reducuntur ad Qualitates Testium, quæ relata sunt *Lib. II.* videlicet. 1. Ut Juramentum præstent; duo sint ad minus; fide digni sint; stabiles in suâ depositione, ejusque sufficientem rationem reddant. Idem est de testimonio in casu Cognationis, ac de Accusatione Matrimonii: in simili casu Cognati aliis anteponuntur.

REG. quæ respicit Judicem Dotis, pertinet ad QUÆST. II. Cap. 20. quod legitur in fine de Denunciatione, observatum fuit in QUÆST. I. hujus CAP. XIX.

OBSERVATIONES in CAP. XX. de Jure Matrimonii dissoluti.

Quod observatum fuit suprâ, circa verbum hoc, *dissolvere*, suam, hic, applicationem habet; cum eodem sensu adhibeatur.

Caput hoc, magis Civile, quam Spirituale respicit, Conventiones potius, quam Sacramentum; proinde, Argumentum minus ad Canones, quam ad Leges pertinet: hæ enim Conventiones definire debent, & provide- re earum executioni, ad quam pertinet Jus Matrimonii: nempe, restituito Dotis & Donationis propter Nuptias. Circa hæc, ut circa alias quaslibet, nihil ad Decisionem Canonicam pertinet, nisi quod Animam tangit, an sit peccatum, nec-ne; quatenus illud coram Deo, atque Hominibus reparandum sit, ubi scandalum peperit; quando damna præstanda veniant, aut secus; an poenæ contrariæ, aut conformes sint Legi Divinæ. In *Prima* Capitis hujus QUÆST. extant exempla rerum pertinentium ad Jus Canonicum quoad Divortium; in cæteris autem referuntur res ad Jus Civile competentes. Prioris generis exempla sunt, 1. poenæ spirituales latae in Divortium injustum ob defectum causæ, vel autoritatis legitimæ REG. I. II. 2. Judicium de justitiâ aut injustitiâ Causarum. 3. Retractatio Judicii erronei, per Ecclesiam lati REG. IV. 4. Legimitas Liberorum antè, vel post Divortium natorum REG. III. 5. Validitas Secundi Matrimonii post Divortium contracti REG. V. nam judicium de vinculo, Ecclesiæ competit. Itaque, posito quod Matrimonium prius manifestò nullum sit, aut contractum, omiſſis solemnitatibus ab Ecclesiâ præstitutis, Liberi sunt illegitimi; si prius ab Ecclesiâ nullum fuerit declaratum, posterius validum est: si Ecclesiâ decepta fuerit, ipsa errorem suum emendare debet.

REG. VI. continet exemplum posterioris generis; nempe divisionem Bonorum constante Matrimonio partorum. Legum Officium est, statnere, atque ordinare, quando locum habeat. Cum amissio Dotis & Donationis, sit poena temporalis, quemadmodum amissio Bonorum, stante Communionem, acquiritorum, temporalis est; utriusque Capitis Definitio pertinet ad Leges: unè fit, ut *Sex* Regulæ subsequentes exempla similia suppeditent; nam loquuntur de casibus, in quibus

Uxor